

Datum: 05.09.2020

Medij: Nedeljne novine - Bačka Palanka

Rubrika: Bez naslova

Autori: Šandor Večera

Teme: Zavod za kulturu vojvodanskih Mađara / Vajdasági Magyar Művelődési Intézet

Napomena:

Površina: 336

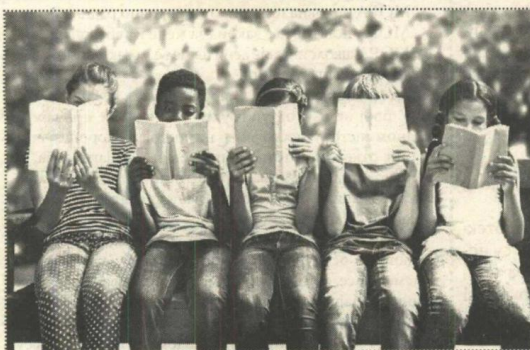
Naslov: AZ IRÁSTUDATLANSÁG ELLENI KÜZDELEM NEMZETKÖZI NAPJA

Strana: 6

AZ IRÁSTUDATLANSÁG ELLENI KÜZDELEM NEMZETKÖZI NAPJA

Az írástudatlanság elleni küzdelem nemzetközi napjáról az UNESCO 1965. szeptember 8-án, Teheránban tartott világkongresszusa rendelkezett, amelyen ezt a napot (szeptember 8-át) az analfabetizmus elleni küzdelem napjának nyilvánították. Az ókor kezdetétől egészen a reformációig a társadalmak megvoltak kevés írástudóval is. Csak néhány társadalomban vált általánossá, például a föníciaiaknál. A helyzetet a könyvnyomtatás megjelenése és a reformáció változtatta meg. A technika már megvolt a tömeges könyvnyomtatásra, és a reformáció a szándékot is meghozta. A Biblia önálló értelmezéséhez olvasni kellett tudni. A Bibliát sok nemzeti nyelvre lefordították, hogy az is olvashassa, aki nem tud latinul. Fontossá vált az olvasás katolikus részről a reformációra válaszó ellenreformáció számára is. A következő nagy ugrást a felvilágosodás tette meg a tudományok terjesztésének igényével. Ehhez szükség volt ahhoz, hogy minél többen tudjanak olvasni. Az olvasási kultúra rétegződni kezdett; egyszerre volt jelen a magaskultúra és az olvasási kultúrából kimaradó tömeg. Most már nemcsak az jellemezte az egyes embert, hogy mennyire tud olvasni, hanem az is, hogy mit olvas. Magyarországon a népoktatás iskolarendszerét Mária Terézia 1777-es Ratio Educationisa alapozta meg. 1868-ban kötelezővé vált az alapfokú népoktatás. Azóta a statisztikai becslések szerint az analfabetizmus folyamatosan csökkent az 1990-es évekig, ahol is elérte az 1 százalékot. Azóta ismét nőtt, 1997-ben már 2 százalék volt.

Az ENSZ 1957-ben közzétett első felmérése szerint akkor az emberiség mintegy 44 százaléka bizonyult írástudatlannak. 1978-ra ez az arány 32,5, 1990-re 27, a múlt század végére pedig 16 százalékra csökkent. S bár az írástudatlanok abszolút száma évről évre nő, arányszámuk az összlakosságon belül mindenhol csökken. Az UNICEF, az ENSZ Gyermekalapja 1990 óta küzd azért, hogy a világon minden gyermek iskolába járhasson, több mint százmillió fiatal azonban még mindig nem élhet ezzel a joggal. A XXI. században az írástudatlanok legnagyobb arányban továbbra is Afrika, Ázsia és Dél-Amerika kevésbé fejlett országaiban élnek. Európában 96 százalékos az írástudók aránya a felnőtt lakosságban, azonban nagyok az eltérések, az analfabetizmus még komoly probléma Közép- és Kelet-Európában, ahol 9 millió felnőtt nem képes sem írni, sem olvasni az UNESCO felmérése szerint.

MEĐUNARODNI DAN BORBE PROTIV NEPISMENOSTI

O međunarodnom danu borbe protiv nepismenosti, odluku je doneo svetski kongres UNESCO-a, održan 8. septembra 1965. godine u Teheranu, kada su odlučili da taj dan (8. septembar) bude dan borbe protiv analfabetizma. Od starog veka, pa sve do reformacije, društva su funkcionisala i sa malim brojem pismenih ljudi. Pismenost je bila opšta samo u malom broju društava, npr. u Feniciji. Stanje su promenili pojava štampanja knjiga i reformacija. Tehnologija za masovno štampanje knjiga je već postojala, a reformacija je iznedrila i želju za čitanjem. Za samostalno razumevanje Biblije bila je potrebna pismenost. Sveta knjiga je prevedena na mnoge narodne jezike, da bi je razumeli i oni, koji nisu znali latinski. Za katoličanstvo je pismenost bila važna i kao odgovor kontrareformacije na reformaciju. Sledeći veliki korak je učinilo doba prosvetnosti sa potrebom širenja nauke. Za to je bilo potrebno da što više ljudi zna da čita. Kultura pismenosti se raslojila i istovremeno su bili prisutni i visoka kultura i iz kulture pismenosti izostavljene široke narodne mase. Sad više nije bilo dovoljno za pojedinca da zna da čita, nego i šta čita. Na ovim prostorima osnovu za narodno obrazovanje doneo je Ratio Educationis Marije Terezije iz 1777. godine. Od 1868. bilo je obavezno osnovno narodno obrazovanje. Od tada se analfabetizam postepeno smanjivao i do 1990-ih godina pao na 1%. Posle je porastao i 1997. je dostigao 2%. Prema prvim merenjima OUN iz 1957. u svetu je bilo nepismeno 44% čovečanstva, 1978. je analfabetizam pao na 32,5%, 1990. na 27%, da bi na kraju prošlog veka bilo svega 16% analfabeta u svetu. Mada apolutni broj nepismenih godišnje raste, procenat prema ukupnom broju stanovništva svugde pada. UNICEF se od 1990. bori da u svetu svako dete može da pohađa školu, ali danas još uvek više od 100 miliona mladih nema tu mogućnost. U XXI veku najviše nepismenih i dalje ima u manje razvijenim zemljama Afrike, Azije i Južne Amerike. U Evropi je procenat pismenih među odraslima 96, ali ima i odstupanja. Analfabetizam je ozbiljan problem u Srednjoj i Istočnoj Evropi, gde 9 miliona odraslih ne zna ni da čita ni da piše, prema procenama UNESCO-a.

Šandor Večera

